

Environmentální akce, reporty, přírodovědná pozorování, ekoporadenské tipy, botanika, zoologie, úvahy, recenze, recepty, tipy na odbornou literaturu i beletrii, zdravý životní styl, náměty na tvořivé činnosti, poezie...

Ekoporadna při Šmidingerově knihovně
Pobočka Šmidingerovy knihovny Za Parkem
Základní organizace ČSOP Strakonice

Vážení čtenáři,

vítejte u prosincového čísla našeho časopisu. Asi každý z nás má někdy pocit, že ať se snaží sebevíc, věci plynou tak nějak kolem bez sebemenší šance je ovlivnit. Bez jeho vědomí mu pak přicházejí do cesty situace pozitivní i negativní, veselé i smutné a aniž by člověk chtěl, začne dění kolem sebe vnímat jako amatérský tragikomický film bez jasné zápletky a vyústění. Ve výhodě jsou ti, kdo si zachovají racionální náhled na věc, nenechají se strhnout emocemi a nejsou zatíženi relativním vnímáním toho samého v různých časových horizontech.

Pokud se pohybujete v oblasti ochrany přírody nebo příbuzných oborech, musíte do toho všeho započítávat ještě jednu důležitou věc. Že to, co vy považujete za naprosto normální, jasné a přirozené (např. to, že zachování jakéhokoli přírodního bohatství by mělo mít naprostou přednost před krátkodobými ekonomickými výhodami), je okolní většinou bráno v tom lepším případě jako podivný „hippie“ koníček, v tom horším jako nebezpečná protispolečenská aktivita, sledující nejasné (ale jistě negativní) cíle.

Foto Břetislav Kocek

Hlavou mi v těchto případech probíhá myšlenka, která mi utkvěla z jednoho nejmenovaného dokumentu. Dle něj má pravda tři stádia: 1) výsměch, 2) prudký odpor, 3) přijetí. Každý z nás tak může posoudit, ve kterém stádiu se jeho okolí, či on sám nachází. Je jasné, že je nám ještě poněkud vlastní stádium „je mi to jedno“, ale s ním raději pro tuto osu vůbec nepočítám.

Přáli bychom si, aby náš postup byl do budoucna v těchto případech co možná nejrychlejší. Váš Kompost. -jj-

Z obsahu tohoto čísla:

Poslanci smetli senátní návrh.....	2
Rybníky – jen továrny na kapry?.....	2
Buteo aneb černobílý pohled.....	3
Volné kácení stromů v zahradách.....	5
Trvalkový záhon s vyšším stupněm...	5
Katalpa trubačovitá.....	6
Veget na pokračování – 34. díl.....	6
Larvěnka blízko nás.....	7
Růže Jundzillova u Radomyšle.....	8
Večer s dokumentem - 10. díl.....	8
Eliška Hašková Coolidge.....	10
Bramborákový receptář z Chluman..	12
Vydra Kikina o Vánocích.....	12
Opolenec v netradičním zimním.....	12
U stolu.....	13
Od kdy budeme mít u nás svobodu?	13
Jedlý Kompost - Zelenina.....	14

Ohlédnutí

Poslanci smetli senátní návrh zákona o NP Šumava

Jak už jsme informovali v úvodníku minulého čísla, dobrá zpráva přišla na konci října z poslanecké sněmovny. Většinou hlasů byl odmítnut senátní návrh o NP Šumava, který měl ohrožující potenciál pro budoucí podobu šumavského národního parku. Největší kontroverzí předlohy je otevření parku výstavbě až na dvou třetinách plochy. Návrh zákona dokonce obsahuje výčet konkrétních parcel, které jsou ve většině případů ve vlastnictví osob s úzkou vazbou na navrhovatele zákona. Tyto pozemky by měly být převedeny do stavebních zón. Dalším velkým problémem byla klauzule umožňující převod státních pozemků v katastru obcí přímo na obce samotné. Z minulosti je jasné, že by tak došlo k jejich faktickému rozprodeji developerům. Z hlediska samotné ochrany přírody by byla Šumava po přijetí zákona chráněna méně než v případě úplného zrušení národního parku. Lesnický zákon by byl totiž nadřazen zákonu na ochranu přírody a krajiny. O dalších problémech senátního návrhu si můžete přečíst [zde](#). O tom, jak kdo hlasoval pro zamítnutí zákona, se dočtete [zde](#).

Šumava má za sebou další náročnou bitvu. I když bylo prezidentem Milošem Zemanem předesláno, že v případě přijetí zákona by jej obratem vetoval (z opačného důvodu než většina současných odpůrců), odmítnutí dolní komorou parlamentu je jasný signál, že z hlediska ochrany přírody zvítězil zdravý rozum. To dává do budoucna naději, že šumavská příroda zůstane zachována a bude bráněna jako jedno z nejcennějších míst naší republiky. Kromě samotným poslancům se sluší poděkovat i organizaci, která byla v boji za záchranu Šumavy nejviditelnější. Hnutí Duha se podařilo zveřejňováním důležitých informací a přesným pojmenováváním problémů a souvislostí výrazně přispět k tomuto výsledku.

Další pro Šumavu potěšující zprávou je odmítnutí kontroverzní stavby lanovky na Hraničník Ministerstvem životního prostředí. Tento projekt by ohrozil jednu z nejcennějších partií národního parku. Více k tomuto tématu se píše v úvodu listopadového zpravodaje [Ďáblík \(zde\)](#). -jj-

Foto -jj-

Rybníky – jen továrny na kapry, nebo součást krajiny?

Rybníky jsou bezesporu širokou veřejností vnímány jako velmi rozmanité a harmonické prvky krajiny, zejména té jihočeské. V rozporu s tímto pohledem musíme konstatovat, že na úrovni biologické rozmanitosti je na tom většina rybníků v dnešní době velmi špatně. I když v některých dílčích oblastech životního prostředí naší republiky došlo za posledních cca 50 let ke znatelnému zlepšení, stav rybníků je jedním z těch horších příkladů. A není to v žádném případě stigma, které by si naše krajina nesla z dob minulého režimu. Při určitém zjednodušení můžeme říci, že kvalita vod v rybnících se po tuto dobu pozvolna, leč vytrvale zhoršuje. I když mají rybníky s navazujícími biotopy obrovský biologický potenciál, jejich hospodářský až průmyslový způsob „obdělávání“ z nich na mnoha místech naší republiky dělá v podstatě „mrtvé“ bazény k produkci obrovského množství tržních ryb.

Nejen o příčinách a souvislostech tohoto nepříznivého stavu přišel v polovině listopadu při další epizodě Zelených otazníků povyprávět strakonický zoolog, působící jako pracovník Agentury ochrany přírody a krajiny, RNDr. Jiří Pykal. Určitým předvojem k tomuto tématu byl českobudějovický seminář „Obojživelníci v ohrožení“ ze 4. 11., kde byl situaci českých rybníků věnován také velký prostor.

Nechci tímto článkem v žádném případě pojmenovávat viníky tohoto neutěšeného stavu. Je však jasné, že na hladině českých rybníků se zrcadlí přístup ke svěřenému přírodnímu bohatství způsobem, kdy hospodářský výsledek převažuje vše ostatní. Jedním z čísel, dokazujícím a v největší míře způsobujícím tuto situaci, je produkce tržních ryb v ČR. Od padesátých let minulého století vzrostla více než čtyřikrát. Protože se spotřeba kapřího masa v podstatě nemění, v současné době je přibližně polovina produkce určena na export.

Jaký vliv má neúměrně vysoká rybí obsádka na většinu našich rybníků? Dalo by se říci, že tento zásah do rovnováhy významně narušuje potravní řetězce v podstatě všech

Poměrně běžný stav (jiho)českých rybníků, foto Jiří Pykal

nou reakcí je vzrůst početnosti některých rybožravých ptáků – zejména kormorána velkého – což pak vyvolává vášně v kruzích, které tento stav ponejvíce zapřičiňují. Dalším vážným problémem je narušování chemismu vody (pH, množství rozpuštěného kyslíku...), což má negativní vliv na všechny vodní organismy i na ryby samotné. V rybnících dochází ke kumulaci odpadní biomasy. Ta je periodicky odnášena do říční sítě, kde zvyšuje eutrofizaci.

Co se dá s tímto negativním stavem dělat? Na to je poměrně složitá odpověď, se kterou si neví příliš rady ani ti nejpovolanější. V teoretické rovině by měly být specifikovány mimoprodukční funkce rybníků a nastaven kompromis mezi jejich hospodářským využitím a zájmy ochrany přírody a krajiny. V praxi by mělo být dodržování těchto pravidel po hospodářích tvrdě vyžadováno a přísně kontrolováno místními samosprávami a represivními složkami státní správy. Zajímavou možností je i zapojení zájmových a neziskových organizací v této oblasti. -jj-

Překopávky

Buteo aneb černobílý pohled

Pomalou to bude půl roku od doby, kdy jsem popisoval v [květnovém Kompostu](#) svou cestu naším městem. Cestu plnou obav a neradostnou. Co se naplnilo, co zůstalo, může čtenář porovnat sám. Dnes bych se dal opět cestou podivnou a asi i opět neradostnou. Jenže mimo naše město.

Již snad ani nevím, kolikátým rokem chodíme s manželkou polními cestami v měsíci listopadu, lednu a březnu z Radomyšle do Strakonice a počítáme ptačí dravce. Pozorování je prováděno na základě výzkumu uskutečňovaného RNDr. Pavlem Řepou – ornitologem z Muzea Českého lesa v Tachově. Jedná se o celostátní akci. Po začátkách, kdy jsme chodili pouze sami, jsme k našim vycházkám přibrali i veřejnost.

Cesta začíná u zastávky Radomyšl a vede skrze kraťoučkou alejku okrasných stromů s jeřáby ptačími. A zde první zastavení. V této nepatrné lokalitě jsem pozoroval strakapouda malého (*Dendrocopos minor*). Popisované stromy jsou napadeny často dřevokaznou houbou, jejich osud visí na vlásku. Procházíme skrze uličku k rybníku Vražda. V přilehlých sadech pomalu mizí vysokokmenné ovocné stromy. Rybník Vražda, na jeho hladině občasný výskyt lysky černé (*Fulica atra*), kachny divoké (*Anas platyrhynchos*). Před čtyřiceti lety byl plný života, koupání, s vorem na hladině, s přirozeným bahnem i s „protivnými“ pijavkami koňskými (*Haemopsis sanguisuga*) a velkými larvami potápníka vroubeného (*Dytiscus marginalis*). To měl rybník ještě nějaké vodní rostlinstvo a na mělčinách bylo možno chytat rybí potěr a prohánět skokany. Za kolejištěm a posléze barokní kapličkou krátká lipová alej. Trnkové a švestkové remízky. Zde jsem opětovně pozoroval strakapouda malého. Občas zde nasedá káň lesní (*Buteo buteo*). V tužších zimách se najde i koroptev polní (*Perdix perdix*). U kostela sv. Jana takřka pravidelně výskyt poštolky obecné (*Falco tinnunculus*). Staré lípy srdčité, třebaže ošetřené, mající své historické kořeny v 18. století, by potřebovaly další nástupce - pomalu prosazovat mezi nimi novými stromky. Ale jak s auty? Les Hájek a jeho okrajové remízky. Takřka soliterní borovice lesní na kraji pole byla oblíbeným odpočívadlem káň lesní. Na konci lesa směrem k Oseku bylo možno pozorovat ťuhýka šedého (*Lanius excubitor*). Dnes ani jedno neplatí. Stejně tak zmizeli velcí motýli perleťovci. Jen tu a tam je na mýtině u lesa Chlumu perleťovec stříbropásek (*Argynnis paphia*). Zpáteční prostřední cesta je lemována remízky, ponejvíce opět z trnek a šípů. Je to místo, kde je možno spatřit a poslouchat hýla obecného (*Pyrrhula pyrrhula*). Ostatní drobné ptactvo doznalo úbyt-

ku. Tento rok byly zmíněné remízky společně s porosty převážně javoru mléče vymýceny. Jakýchpak 40 m²... Naštěstí ptactvo se dokázalo udržet v křoví protínajícím blízka pole a louky a okolí zahrad. Zmiňovaný pahorek nad tratí, tam kde dnes stojí zahrada s chatou a hospodářský pozemek, se kdysi pyšnil malým lomečkem na vápencový kámen. Dnes na jeho podloží rostou rozmanité byliny, hostící vzácnějšího měkkýše trojzubku stepní (*Chondrula tridens*) a něco motýlů jako např. okáče lučního (*Maniola jurtina*), babočku sítkovanou (*Araschnia levana*), modráška jehlicového (*Polyommatus icarus*), občasné modráška krušinového (*Celastrina argiolus*). Oblibu v tomto místě mají i saranče, např. saranče měnlivá (*Chorthippus biguttulus*), saranče dlouhokřídlá (*Chorthippus brunneus*), saranče obecná (*Chorthippus parallelus*) a drobná marše suchobytná (*Tetrix bipunctata*). Nad tím vším dominuje přítomnost rosničky zelené (*Hyla arborea*), obsazující opakovaně jeden ze dvou ovocných stromů.

Při cestě za železničním přejezdem je možno se zaradovat z torza staré jabloně, která zatím přetrvává přes dnešní „kácecí“ dobu. Nově vzniklý rybník by snad mohl naplnit očekávání přínosu pro zlepšení podmínek nejen pro ryby, ale i obojživelníky a popřípadě snad i hmyz. Ale nalezeny byly pouze ploštice – klešťanky, které přežívají i v eutrofizovaných kapřích vodách. U rozcestí cest k Záluží a na Věno našel botanik Ing. Radim Paulič vzácnou růži Jundzillovu (*Rosa marginata*), o které napsal do tohoto čísla samostatný článek (viz str. 8). Keř je to maličký, tak na jedno, dvě máchnutí kosou, kdyby na něj někdo nedal pozor. Zastavení v sadu pod vrchem Věno nabízí pohled na vysoké kmeny starých jabloní a hrušní, což je dnes věc vzácná, stejně jako jejich chutné ovoce. Z nedalekého lomečku na samotném vrcholku Věna je již jen torzo. Když přejdeme úžlabinu s koupalištěm, kde je možno někdy pozorovat datla černého (*Dryocopus martius*) na kraji borového lesa, a vypuštěný rybníček napájející koupaliště hostící občas nějaké bahňáky, zjistíme, že remízky trnek lemující polní cestu k Domanicím z velké části zmizely. Oblíbené stanoviště strnadů obecných (*Emberiza citrinella*) a v zimě přirozená zábrana proti závějím sněhu je prostě pryč.

A to jsme již u božích muk nad Domanicemi. Jsou otloukána větrem a rozmary počasí, ale drží se. Kdosi je opravil, a tak se z nich můžeme radovat již třeba pohledem od nedaleké Rovné. Hned u nich je svah u cesty občasně rozrušovaný zemědělskou technikou a skýtající naleziště již zmiňované trojzubky stepní. Cca v délce 10 m a potom už nic. Domanická návěs prořídla. Ten tam je vysoký javor klen. V místním rybníčku jsem se svým tátou choďoval na vodní vši – perloočky, přirozené

Krajina se stále mění – nad Horním Řepickým rybníkem nedaleko Domanic, foto -vh-

„řasožravce“. Jak je to nyní, nevím. Když jsem tam byl před několika léty, našel jsem jen sinice. A tak si už netroufám. Dále půjdeme k Hornímu Řepickému rybníku. Končící asfaltová cesta se ztrácí ve své polní družce a zde mezi vápencovými kamínky obalenými asfaltem přežívá drobné společenstvo suchomilek obecných (*Xerolenta obvia*), okolo kterých poskakují zbytky sarančího hejna tvořeného např. ze saranče měnlivé (*Chorthippus biguttulus*), saranče luční (*Chorthippus dorsatus*) a saranče bělopruhé (*Chorthippus albomarginatus*). Tam, kde se naše polní cesta přibližuje k Hornímu Řepickému rybníku a turista je zážitkově veden přes výrony vody (na které mu běžné boty často nestačí) deroucí se z nedaleké ohrady s vysokou zvěří, je možno při troše štěstí vidět opět strakapouda malého, přes rybník volavku bílou (*Egretta alba*), volavku popelavou (*Ardea cinerea*), labuť velkou (*Cygnus olor*), motáka pochopa (*Circus aeruginosus*), káni lesní (*Buteo buteo*) a v létě si představovat na vzdálené louce červený všivec bahenní. Pokračováním okolo zmiňované ohrady zjistíme, že zde kterýsi člověk prořezával křoví a pořezané kmínky z rozvernosti položil na snad jediný vápencový výhoz se suchomilnou faunou a květenou při cestě. Teď už je snad stačí jen zapálit a výhoz zlikvidovat. Cesta okolo studánky dosud ronící svou vodu v patě plotu ohrady je neveselá. Kdysi zde koupající se lidé mívali miniudírnu a rovnou plošinku v trávě na slunění. Vypuštěný rybník nenabízí po vylovení nic, na čem by oko přírodovědce spočinulo. Na dně pár starých, prázdných lastur škeblí rybníčných (*Anodonta cygnea*), které mají svůj život dávno za sebou. Zůstává pouze sterilní romantický snímek ve foťáku. Cesta po hrázi je však krásná, pěkné statné stromy. Jen pod hráz k mlýnu se nemůže. Je zahrazena plotem, stará mlýnská koryta tam zůstala sama. U dnes již nefungujícího náhonu k bývalému Pravdovu mlýnu je možno za napuštěného rybníka pozorovat vážku ploskou (*Libellula depressa*) posedávající v pobřežním litorálu a stromy obrostlý záliv občas schová ledňáčka říčního (*Alcedo atthis*). Večerní návštěvník by mohl spatřit ondatru pižmovou (*Ondatra zibethicus*).

Pole pod Tisovníkem bývá obsazeno několika exempláři káně lesní. Ke studánce mezi Hradcem a Pravdovým mlýnem je přístup obtížný, ne-li nemožný. Jedině se domluvit s majitelem Pravdova mlýna a jít k ní z jeho pozemku. Kamenný most u Pilského rybníku je dosud lokální historickou chloubou.

bou. Nebýt nadšenců z nedaleké Řepice, kdo ví, jak by dnes stál. A to jsme již na cestě k zahrádkám pod Šibeničním vrchem. Ještě než vstoupíme na zamokřenou louku, za kterou zahrádky jsou, můžeme nalézt na lučním suchopáru hořce brvitě a podle posledních nálezů Radima Pauliče a Evy Legátové i hořce křížatě. Nedaleko v rákosí a lesoháji se skrývá kousek od trati studánka V rákosí, popisovaná v pohlednicovém souboru „U pramenů živé vody Strakonicka a okolí“ Ing. Miroslavem Šobrem. Její okolí je takové divočejší, stejně jako zarůstající palouček s hořci nedaleko tratě. Ten už nikoho snad ani nezajímá. Lépe je uhnout ze silnice z Droužetic doprava a dát se cestou zvěře do kopce Ryšovy. Ale než vystoupáme na lesní cestu pod křížkem, mineme lokalitu s datlem černým a kdysi se vyskytujícími keři lýkovce jedovatého. Určitě vyplašíme nějaké srnčí. Možná natrefíme i na lišku obecnou (*Vulpes vulpes*). Potom už zbývá jen cesta dolů ke Strakonícím. Zarůstající vápencový lomeček v boku Šibeničního vrchu s drobným paloučkem a zajímavými sarančemi po straně levé, zasypaná tůňka pod našima nohama a luční pláň, kterou jednoho dne protkne obchvat. Chvála těm lidem, kteří zde krmí drobné ptactvo v krmítku tvaru bedny od drátáku a chodí po celý rok na vycházku pod vodojem. A tak jsem černobíle rozdýchaný doputoval, cestou s klapkami na očích a plnou otázek. Zkusil jsem tak nabídnout trochu jiný pohled na frázi „Výlet se nám vydařil“. Jak nedávno řekl jeden můj přátelský známý: „Nebojím se minulosti, ale budoucnosti“. Abych neměl v článku jen svůj díl, odkazuji na zápis z naší vycházky ze dne 15. 11. 2014, umístěný pod odkazem [zde](#). Porovnání je nasnadě. **-vh-**

Volné kácení stromů v zahradách je minulostí

1. 11. 2014 vstoupila v platnost další novela vyhlášky, která upravuje přístup k dřevinám v soukromých zahradách. Krok špatným směrem předchůdce Tomáše Chalupy (ODS) alespoň z větší části napravil současný ministr životního prostředí Richard Brabec (ANO). Po odvolání ředitele NP Šumava Jiřího Mánka je to další výrazně pozitivní zpráva z ministerstva. Doposud platná vyhláška umožňovala kácení jakýchkoli stromů v zahradách rodinných a bytových domů bez povolení. A to ještě s naprosto vágní definicí takového pozemku. Nová vyhláška, platná již pro stávající období vegetačního klidu, s takovou specifikací počítá. Má se vztahovat na pozemky, které jsou v katastru nemovitostí vedené jako „zahrada, zastavěná plocha a nádvoří a ostatní plocha se způsobem využití zeleň“. Tedy krom zahrad u rodinných domů ještě na zahrádkářské kolonie nebo např. rekreační objekty. Ústupkem novely je možnost bez povolení kácet na takto definovaných plochách ovocné dřeviny (25 konkrétních druhů vyjmenovaných [zde](#)). Pro všechny ostatní dřeviny budou platit podmínky shodné s podmínkami pro kácení dřevin rostoucích mimo les na nespécifikovaných plochách. Tedy žádat o povolení v případech, kdy má strom obvod kmene ve 130 cm nad zemí větší než 80 cm nebo kdy jde o souvislý porost dřevin větší plochu než 40 m².

Foto -jj-

Nutnost opět žádat místně příslušný úřad o povolení kácení dřevin považuji jednoznačně za pozitivní. Zejména s ohledem na široké ekologické funkce vzrostlých stromů, které daleko přesahují hranice pozemku. Uživatelé zahrad ke kácení „svých“ stromů mnohdy přistupují velmi emotivně na základě hesla: „... mám rád stromy, ale ne ty na mé zahradě nebo před mými okny“. Těžko odhadnout, kolik hodnotných dřevin se stalo obětí diskutované Chalupovy vyhlášky. Při současném celospolečenském povědomí o funkcích a hodnotách zeleně v lidských sídlech se zcela ztotožňují s názorem nenechávat rozhodování o jejím osudu na libovůli lidí, na jejichž pozemcích roste. Více se o novele dočtete např. [zde](#). **-jj-**

Trvalkový záhon s vyšším stupněm autoregulace a extenzivní údržbou

... Takové záhony můžeme vidět ve Strakonících, jsou nízkoudržbové a méně finančně náročné než klasická rabata nebo smíšené záhony. Nejsou náročné ani na založení. Na rozložení rostlin by měl dohlédnout odborník. Při projektování budou prověřeny znalosti a zkušenosti projektanta. Ten má mít navázaný vztah se školkařskou firmou, aby navrhované rostliny byly pro založení záhonu k dispozici. Projektant má mít znalosti o rozrůstání rostlin (sociabilitě), musí umět posoudit vlastnosti trvalky, jako je výška, šířka, habitus (architektura), věk, větvení (struktura), olistění (textura) a barva. Název je zvolen dle převažujících nebo dominantních rostlin. Záhon se neustále proměňuje, jak během roku, tak po roce založení, po dvou letech atd. Projektant ho neustále redukuje, tvoří záhon podle svého. Expanzivní druhy vytrhává, zmenšuje jejich počet, některé druhy podpoří tím, že vysemeněné druhy ponechává. Např. gigantické česneky po 3 letech ze záhonu mizí, proto jsou navrženy v kombinaci s jinými cibulovinami nebo se v návrhu úplně vynechají.

Vysazené trvalky a cibuloviny se zaštěrkují bez použití fólie. Píšu to proto, že i tyto záhony se hodí k soukromým (spíše moderním) domům. Nikomu nic nebrání navrhnout si trvalkový záhon s vyšším stupněm autoregulace pro svoji zahradu, když si na pomoc vezme příručku od p. Baroše a p. Martínka. Jimi se nechali inspirovat i u nás ve městě - např. záhon „Tanec trav“ najdeme na Sídlišti Mír, a to po dvou letech od založení. Autorem je ing. Adam Baroš. Dalším příkladem je záhon u kina Oko (křižovatka ul. Komenského a ul. Bezděkovská), kde autorem je ing. Jan Jedlička. **Ing. Lenka Vamberová**

Použitá literatura:

Baroš, A., Martínek, J. : Trvalkové výsadby s vyšším stupněm autoregulace a extenzivní údržbou, Plánování zakládání, údržba, doporučené směsi. Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v. v. i., Průhonice, certifikovaná metodika, Průhonice 2011

Přednášky a workshopy A. Baroše, Strakonice 2012 - 2014

Dendrologická zahrada v Průhonicích, foto Lenka Vamberová

Katalpa trubačovitá (*Catalpa bignonioides*)

Tento strom ze Severní Ameriky dostal své rodové jméno podle starého indiánského pojmenování. Pan Václav Větvíčka označuje katalpy jako proslulé alejové stromy. Jsou po této stránce srovnatelné s platany (viz článek pana Ing. Viléma Hrdličky v [Kompostu č. 11/2013](#)), lipami ([Kompost č. 4/2012](#)), javory kleny ([Kompost č. 5/2013](#)) a jírovci ([Kompost č. 5/2012](#)). Katalpy mají majestátní vzrůst, velké dekorativní listy, esteticky působivou texturuolistěných korun a vysoce okrasný účinek

Katalpa trubačovitá, foto Eva Legátová

kvetoucích stromů i zajímavý vzhled v čase dozrávání plodů. Květy ve vzpřímených mnohokvětých latách (podobně jako u jírovce maďalu) jsou čistě bílé nebo spíše narůžovělé. Plody jsou úzce válcovité, 4 – 8 mm silné, ale 20 – 40 cm dlouhé tobočky, připomínající dlouhá „viržinka“. Podle těchto plodů se katalpa spolehlivě odlišuje od pavlovnice plstnaté (*Paulownia tomentosa*), jejíž tobočky jsou široce oválné a ukončené zobánkem. Květy pavlovnice jsou fialové, ale celkový vzhled stromu odpovídá katalpě. Pavlovnici plstnatou se mi zatím ve Strakonici nepodařilo najít, katalpu trubačovitou jsem fotila u parkoviště u kina OKO. **Eva Legátová**

Použitá literatura:

VĚTVIČKA V.: Stromy a keře, 2. vyd., Aventinum, Praha, 2005.
VĚTVIČKA V.: Evropské stromy, 1. vyd., Aventinum, Praha, 1999.
HURYCH V.: Okrasné dřeviny pro zahrady a parky, 1. vyd., Květ, Praha 1996.

Veget na pokračování – 34. díl – Doporučená literatura

Seznam literárních zdrojů k tématu vegetariánství by se mohl hodit každému, kdo by chtěl rozšířit své obzory v této oblasti nad rámec seriálu. Pokusím se knižní zdroje rozčlenit do několika skupin, i když se informace v nich budou z určité části vždy prolínat.

Všeobecné a zároveň asi nejobsáhlejší a nejpodrobnější informace o vegetariánství jako výživovém směru poskytuje kniha „[Průvodce vegetariána \(začínajícího\)](#)“ (Melinová, V., Davisová, B.). Neřeší pouze výživové souvislosti, ale rozebírá i nejčastější důvody k přechodu na rostlinnou stravu, prevenci civilizačních chorob, sociologické spojitosti a nechybí ani důležité návodů k přípravě jídel a recepty. Velmi dobře jsou zpracovány kapitoly o vegetariánství v různých životních obdobích, včetně těhotenství a kojení. Tato kniha by se dala označit za komplexní zdroj informací k tématu. Pro toho, kdo by chtěl zvolit pouze jediný titul k prostudování problematiky, je publikací zcela dostačující. Dalším klíčovým literárním zdrojem, na který jsme v rámci seriálu několikrát odkazovali, je „Stanovisko americké dietetické asociace a kanadských dietologů – Vegetariánská strava“ (v el. podobě [zde](#)). Tento titul je vlastně literární rešerší na téma zdravotních souvislostí vegetariánské a veganské výživy. S více než 250 odkazy na další literární zdroje je možno jej brát jako rozcestník k dalšímu vzdělávání. O určité shrnutí se pokouší i kniha „[Vegetariánský život – přednosti bezmasé stravy](#)“ (Zürer, R.) a i

když nedosahuje kvalit ani obsáhlosti informací předchozích dvou titulů, elementární informace poskytuje.

Zdravotní stránku věci ve spojitosti s obdobím těhotenství, kojení a dětského věku rozebírá jako jediná do češtiny přeložená kniha „[Vegetariánství a děti](#)“ (Yntemová, S., Beardová, Ch., recenze [zde](#)). I přes starší rok vydání (v originále v roce 1999) obsahuje komplexní informace k tomuto úzkému tématu - i když je pravda, že 15 let v takto dynamicky se rozvíjejícím odvětví je poměrně dlouhá doba a kniha by si zasloužila aktualizaci. Dalším titulem s úzkým záběrem v oblasti zdraví je kniha MUDr. Kahleové věnovaná souvislosti vegetariánské stravy a cukrovky – „[Vegetariánská strava v léčbě diabetu](#)“. Kniha čerpá z aktuálních odborných poznatků, vyšla v roce 2013. Pro zájemce o problematiku konzumace kravského mléka lze doporučit publikaci J. Průchové „[Pravda o mléce](#)“. V současné době nejobsáhlejší prací, která rozebírá zdravotní souvislosti stravování s jasným směřováním k rostlinné stravě, je bezesporu „[Čínská studie](#)“ (Campbell, C.). Informace v ní pocházejí z dlouholetých teoretických i praktických výzkumů velkých skupin obyvatel celého světa.

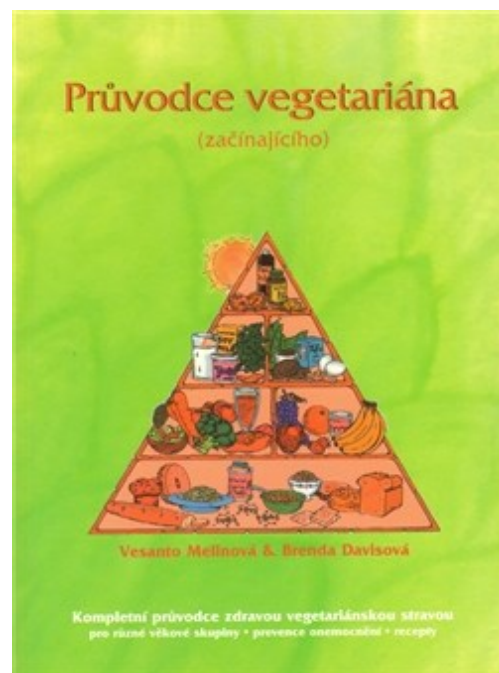
Z filozofického pohledu formou příspěvků slavných osobností se snaží rozebrat vegetariánství jako fenomén kniha Pavla Huba „[Neber zvíře do úst](#)“ (více včetně recenzí [zde](#)). Podobně je založena o osm let starší kniha „[Proč nejím maso](#)“ (Kaplan, H. F.).

Knihou, která by se dala označit za příručku, vnímající tentokrát samotné veganství jako moderní a trendy výživový styl, je titul „[Stávám se veganem](#)“ z roku 2014 (Dahlke, R.). Lehkost a popularitu tohoto výživového stylu v německy mluvících zemích, odkud kniha pochází, dokazuje i zpracování praktického „zkušebního“ čtyřtýdenního výživového programu, tvořícího více než polovinu publikace.

V posledních letech přibývají i tituly spojující vegetariánství a sport. V českém překladu to byly dvě knihy vytrvalostních sportovců, kteří rostlinnou stravu neprezentují jen jako bezproblémový způsob výživy pro extrémní fyzickou zátěž, ale jako nedílnou součást jejich špičkových výkonů. Jedná se knihu „[Jez a běhej](#)“ ultramaratonce Scotta Jureka a knihu „[Vegan v kondici](#)“ triatleta Brendana Braziera. Obě dvě obsahují bohatou receptovou výbavu.

Vegetariánskými kuchařkami je trh doslova zaplaven, proto se zde zmíním pouze o těch, s kterými mám dobrou osobní zkušenost. Obsáhlými knihami s podrobným popisem rostlinných surovin jsou „[Nová vegetariánská kuchařka](#)“ (Gayler, P.) a „[Vegetariánská kuchařka](#)“ (Sundqvist, I.). Publikace „[Nevařte podle kuchařek](#)“ manželů R. a H. Uhrinových je kuchařkou s výrazným přesahem do oblasti makrobiotiky a ekonomického vaření. Nabízí převážně jednoduché recepty blízké běžnému stylu vaření s návody na univerzální výměnu surovin nebo rozmanité využití jedné potraviny do mnoha jídel. Velmi podobnou práci se zaměřením na klasické obiloviny a luštěniny je kniha Lenky Žák „[Víme, co jíme](#)“. Nejobsáhlejší sbírkou veganských receptů je „[500 veganských receptů](#)“ (Steen, C., Newman, J. M.) a „[Jíme zdravě](#)“ (Moskowitz, I. Ch.). V českých luzích a hájích se o shrnutí oblíbených veganských receptů pokusila Martina Čermáková v knize „[Veg mňamky nejen pro vegan\(k\)y](#)“.

Pro všechny, kterým by to nestačilo, doporučuji pravděpodobně nejkompletnější databázi vegetariánské literatury [zde](#). -jj-

Larvénka blízko nás

Larvénka obrovská (*Tetradontophora bielanensis*)

Zvířátko, které chci popsat dnes, člověka nedoprovází bezprostředně. Nežije v jeho domácnosti, neobírá jej o potraviny ani mu nepročesává svršky či nesdílí s lidmi temné kouty jejich příbytků. Přesto přes všechno, když na něj narazíme, pliváme okolo sebe nebo s odporem polkneme, protože nám již nic jiného nezbylo. Mluvíme nyní o našich výjezdech do lesa a trhání malin, kdy si ve své žravosti nevšimneme na plodech místo růžového zrníčka tmavého válečku, který není útvarem původu rostlinného, ale jedná se o živočicha. Konkrétně o jednoho z našich největších zástupců chvostoků larvénky obrovské (*Tetradontophora bielanensis*). Ta si libuje právě na malině, ale také pod spadlými zavlhými kusy dřeva nebo na mokřích tlejících kmenech. Jedná se o živočicha, který se živí právě tlejícími rostlinami, jejich odumřelými zbytky nebo se přiživuje na sladkém moku lesních plodin. Nejčastěji malin. A odtud se bere ta nenadálá hořkost v ústech. Larvénka nás zřejmě také špatně vidí, protože chvostokoci povětšinou nemají oči. Její tělíčko je měkké, a proto chutná tak, jak chutná. Většinou hořce. Pozoroval jsem ji často

Larvénka obecná - Tetřevce, Orlické hory,
foto -vh-

vedle různých pavouků, brouků nebo měkkýšů pod kusy dřeva nebo kameny. Ale nikdo ze jmenovaného živočišstva si jí moc nevšímal. Za vlhka a chladna je docela čiperná, dokáže vylézat ze svých úkrytů i vysoko nad zem, tak jak jsem zachytil na fotografii pořízené u Kunštátské kaple v Orlických horách. Ale za ní nemusíme jezdit daleko, stačí zajet do lesa okolo vrchu Tisovníku, na Milavy, k Lázu ochutnat malin a ostružin a tak... -vh-

Použitá literatura:

HUDEC, Karel: Příroda České republiky: průvodce faunou, 1. vyd., Academia, Praha, 2007.

Růže Jundzillova (*Rosa marginata*) u Radomyšle stále roste

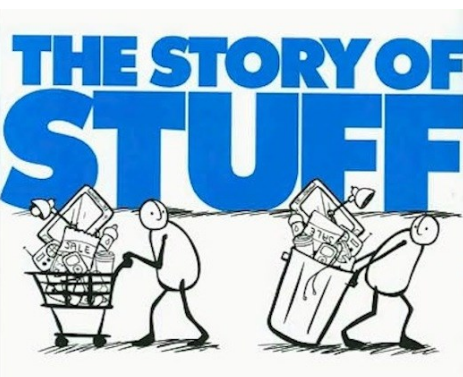
Při listopadové procházce z Radomyšle do Strakonice pořádané ČSOP jsem u polní cesty na severním úpatí vrchu Věno jižně od Radomyšle ověřil velmi vzácnou růži Jundzillovu (*Rosa marginata*, starším jménem *Rosa jundzillii*). Přesné GPS-koordináty lokality: 49°18'37,6"N, 13°56'03,0"E. Tuto růži jsem na lokalitě poprvé našel 19. srpna 2007 v jednom bohatém keři, v dalších letech jsem ji zde však už nenašel, proto bylo pro mne velkým překvapením, že zde tato vzácná růže stále roste. Na Strakonicku má růže Jundzillova pouze pár lokalit, patří mezi nejvzácnější druhy růží u nás. V „Červené knize květeny jižní části Čech“ je tato růže vedena jako ohrožený druh. Na lokalitě u Radomyšle roste pouze jeden malý keř, který je ohrožen projíždějící zemědělskou technikou. **Radim Paulič**

Růže Jundzillova nedaleko Sudoměře, 2007, foto Radim Paulič

Večer s dokumentem - 10. díl - „The story of stuff“ – „Příběh věcí“

Pro adventní období, kdy bude většina z nás pravděpodobně zápasit s nedostatkem času, jsem zvolil časově i divácky poměrně nenáročný snímek. Jeho způsob zpracování spíše svádí k jeho doporučení do hodin biologie či základů společenských věd na střední škole. Vlastně proč ne... myslím si, že poutavou formou a názorností

předčí obsahově více propracované dokumenty. Lidem vzdělaným v naukách o životním prostředí patrně nepřinese nic moc nového, ale je dobré vědět, že existuje film, který ve dvaceti minutách čistého času dokázal srozumitelně pojmut poměrně široké téma. Dokument útočí na myšlenku lineárního ekonomického růstu v podmínkách omezených zdrojů, se kterou ještě dnes velká část moderních ekonomů tak ráda operuje. Rozebírá celý cyklus vzniku a spotřeby věcí a započítává do něj nejdůležitější externality, které z něj dělají systém, jenž má za přímý následek ničení našeho přírodního bohatství a je dlouhodobě neudržitelný. Film pojmenovává i hlavní mechanismus naší neúměrné a zbytečné spotřeby, která je motorem tohoto začarovaného kruhu – uměle vyvolaná potřeba nakupovat, hromadit a obnovovat

zboží spotřebního průmyslu. To všechno pod falešným dojmem našeho štěstí a naplnění. Hlavní myšlenka dokumentu je tak velice aktuální v předvánočním čase. Naše konzumní chování se stalo nejmocnějším moderním náboženstvím. Uvědomujeme si, čím vším za to platíme? Dokument v českém znění můžete zhlédnout např. [zde](#). -jj-

Pozvánky - prosinec 2014

Ekoporadna při Šmidingerově knihovně zve:

Kurz zdravého veg(etari)ánského vaření

Úterý 9. 12. - „Pokročilí“ a čtvrtek 11. 12. - „Začátečníci“. Od 18:00, cvičná kuchyňka ZŠ Povážská (Nad Školou 560)

Kurzy probíhají 1 x měsíčně do května, hlásit se je možné na každý zvlášť. „Začátečnické“ lekce jsou určeny pro ty, kteří kurzy v minulých letech nenavštěvovali. Přijďte rozšířit své kulinářské obzory o potraviny a pokrmy z oblasti zdravé a bezmasé kuchyně. Kurzy budou doplněny teoretickým povídáním o surovinách a postupech zajímavých nejen pro vegetariánské vaření. Hlaste se na jan.juras@knih-st.cz nebo 721 658 244.

Zelené otazníky – „Jak si udělat vlastní měnu?“

Středa 10. 12., 18:00, restaurace Baobab (nad Zborovem, Bavorova 20, Strakonice)

Mají dnes peníze skutečnou hodnotu? Čeká současný peněžní systém „game over“? Je možné žít bez peněz? Jsou lokální měny alternativou k nesmyslnému peněžnímu systému dneška? Beseda se členy neformální jihočeské skupiny BudSOB (Bud' soběstačný - www.budsob.cz) na tato a jiná témata.

Materiální sbírka pro azyl Sirius 2014

Ekoporadna při Šmidingerově knihovně se i letos zapojuje do již čtvrtého ročníku sbírky, která pomůže více než sedmdesáti psům a stejnému množství koček v dobrovolnickém azylu Sirius v Záhoří u Písku. Sběrka probíhá do 14. 12.

Sběrka bude letos zaměřena na: psí a kočičí krmivo všeho druhu (granule, konzervy, salámy, paštiky, piškoty, pamlsky), deky, povlečení, lina, ručníky, vyřazené hrnce, kočkolit, odčervovací tablety, antiparazitní obojky, seno, slámu apod.

Sběrná místa jsou pro tento rok zřízena zde:

Strakonice - Pobočka Šmidingerovy knihovny Za Parkem, Husova 380, Jan Juráš (721 658 244)

Blatná - Chovatelské potřeby u Hořejšů, Žižkova 120, Vendulka Hořejšová (604 213 930, lze nakoupit přímo na prodejně)

- Zoocentrum Jitka Holínová, Čechova 631, Jitka Holínová (721 076 523, lze nakoupit přímo na prodejně)

- Cestovní agentura Yvetta, tř. J. P. Koubka 81 (v budově GE Money Bank), Iveta Zelenková (736 542 302)

Písek - Chovatelské potřeby Zoo Drlíčov, Fráni Šrámka 129, 775 553 263 (775 553 275, lze nakoupit přímo na prodejně)

Milevsko - Jakub Šindelář, 732 190 151 (vždy po tel. domluvě)

Plzeň - Bar Metro, Americká 68, Karolina Anna Palmaka (775 740 230)

Rokycany - Lenka Šilhánková, Stupno u Rokycan, 776 877 388 (vždy po tel. domluvě)

Více informací poskytne Ivana Bůbalová, koordinátorka sbírky, 602 467 689, ivana.bubalova@seznam.cz.

Povědomí o sbírce můžete šířit i prostřednictvím facebookové události: „[Materiální sbírka pro azyl Sirius v Záhoří u Písku 2014](#)“. Jménem všech svěřenců azylu Sirius vám děkujeme za pomoc. -jj-

Pobočka ŠK Za Parkem a ČSOP zvou dospělé i děti:

Zimní nálada

1. 12. – 18. 12. Zimní nálada - fotografie p. Břetislava Kocka. Výstavka na pobočce Za Parkem (mimo vánočních prázdnin).

Dlouhodobé výstavy

Výstavka větviček na určování, akce Paměť strakonických stromů a Nejlepší knihy - pobočka (mimo vánočních prázdnin).

Tvořivý podvečer Vánoční ozdoby z hoblinek

Čtvrtek 11. 12. Tvořivý podvečer s Františkem Langmajerem Ozdoby z hoblinek. 17:00 – 19:00 hod. v půjčovně na pobočce Za Parkem v Husově ulici č. 380 (lze přijít kdykoliv mezi 17. a 19. hodinou, třeba jen na podívání). Potřeby budou připraveny, ale lépe je přinést i vlastní (hoblínky, lepidlo, nitě, nůžky...).

Přírodovědný výlet do okolí Bohumilic v Čechách

Sobota 13. 12. Přírodovědný výlet s Františkem Langmajerem. Sraz ve 12:50 před nádražím ČD, v 13:09 jede vlak do stanice **Bohumilice v Čechách** – nádraží. Podle počasí a přání účastníků projdeme okolní zajímavá místa (např. k Sudslavické lípě) a zpět jede vlak v 17:59. Podrobnější vyprávění o zimní náladě v okolí Bohumilic najdete na str. 12 tohoto čísla.

Další společné hraní na kantely

Neděle 14. 12. Další společné hraní na kantely (vyrobené při akcích ŠK), případně i další nástroje. Koná se od 18.00 na pobočce Za Parkem ve spolupráci s o. s. Spona. K hraní, zpěvu nebo jen k poslechu **zveme také veřejnost.**

Karel Skalický: Strakonické příběhy XII.

Úterý 16. 12. Strakonické příběhy XII. Blvan opilý. Johanitský velkopřevor Václav z Michalovic a jeho tehdejší odporníci v kraji. Příběhy nejedné zášti. Od Sudoměře přes Lipany až ke Strakonické jednotě. Další vyprávění regionálního historika K. Skalického v rámci rozsáhlejšího strakonického cyklu, doprovázené projekcí různých dokumentů a vyobrazení. Od 18:00 v restauraci Baobab (Bavorova 20, nad Zborovem).

Cesta na Island a Faerské ostrovy

Středa 17. 12. František Langmajer: Cesta na Island a Faerské ostrovy (přírodovědná

přednáška s promítáním). Od 17.00 v promítacím sále strakonického gymnázia.

Schůzky přírodovědného kroužku MOP

Sraz **v pátek v 16:00 před hradem u kanceláře CIAO**. Lze chodit i nepravidelně. **5. 12. oslavíme Mikuláše, 12. 12.** půjdeme na chvíli na charitativní **adventní jarmark** do sokolovny (kde se budou prodávat i naše výrobky) a pak do parčíku u nemocnice (**nadělovat do krmítka**). Další schůzky vynecháme, ale **v pátek 26. 12. ve 13:00 se sejdeme u psiho útulku**, navštívíme jeho obyvatele a dáme jim mlsat piškoty.

Více na www.csop-strakonice.net. V případě změny jízdních řádů informace na pobočce ŠK Za Parkem (380 422 720, hrdlic-kova@knih-st.cz). **-ah-**

Šmidingerova knihovna zve:

Komiks nejen v komiksu

1. 11. – 29. 12., ŠK, vstupní hala. Výstava prací 16 autorů, ve spolupráci s projektem Rosteme s knihou.

Kurzy počítačové gramotnosti

Úterý 9. 12., pro začátečníky: **Vyhledávání na internetu 2, 13:00 – 14:30, pro pokročilé: MS PowerPoint, 15:30-17:00, ŠK, studovna**. Kurzy jsou přednostně pro čtenáře ŠK. Zájemci se musí na kurz přihlašovat osobně, proti vratné kauci 100,- Kč.

Tvořivá dílnička pro děti – alobalové ozdoby na vánoční stromeček

Čtvrtek 18. 12., 8:00 - 11:00, ŠK, oddělení pro děti.

Novinka!

Šmidingerova knihovna ve spolupráci se společností eReading.cz poskytuje svým čtenářům **půjčování e-knih**. Služba je registrovaným uživatelům ŠK poskytována zdarma.

Drobné smetí

Výsledky 4. ročníku soutěže „Zelená ratolest“

Přehled oceněných projektů letošní soutěže „Zelená ratolest“ naleznete [zde](#).

Zápisy z přírodovědných výletů

Reporty z posledních dvou přírodovědných výletů (Dobrá Voda a Buteo) naleznete [zde](#) a [zde](#). **-jj-**

Střípky z Vesmíru

Člověk se stále učí. A tak si dovoluji čtenáře tohoto čísla Kompostu upozornit na tři články v časopisu Vesmír č. 4/2014. První je s názvem „Co roste rychleji: mladý, nebo starý strom?“. Článek vysvětluje mimo jiné úlohu starých stromů v koloběhu CO₂ v krajině. Druhým článkem je pojednání RNDr. Vojena Ložka, DrSc. s názvem „Nový pohled do světa našich měkkýšů“ (el. [zde](#)), a je recenzí knihy „Měkkýši České a Slovenské republiky“ od autorů Michala Horsáka, Lucie Juříčkové a Jaroslava Picky. Mimo jiné je zde nastíněna otázka šnečích mezidruhových kříženců. A třetím upozorněním je poukázání na článek „High Line“ od Jiřího Tourka, představující neotřelé využití opuštěné železniční trati v New Yorku jako parkového prostředí. **-vh-**

Literární okno

Eliška Hašková Coolidge, Elizabeth Bennetová a my

Dlouhé zimní večery přímo vybízejí k zimomřivému posedávání u kamen a musím říct, že by se mi to líbilo – úplně se vidím, jak bych si zalezla a

zahalena v pléd bych si celé hodiny čítala v nějaké krásné knížce. Co takhle třeba po pár letech zase jednou otevřít „**Pýchu a předsudek**“ od Jane Austenové? To je četba klasická (starší, než se zdá – z 18. století), romantická, zároveň chytrá a vtipná, a ještě navíc nám v ní autorka nádherně přibližuje svou dobu, zkušenosti a životní moudrost. I film s Keirou Knightleyovou v hlavní roli Elizabeth Bennetové se až neuvěřitelně vydařil, takže v dnešní moderní době bych mohla četbu střídat se sledováním videa, a kdyby se mi místo klasiky zachtělo něčeho současného, pustila bych si například film „**Moje velká indická svatba**“. I ten je tak trochu o Elizabeth (tvůrci se totiž jejím příběhem nechali inspirovat), ale v tomhle provedení je hlavní hrdinkou okouzující mladá Indka. To se mi taky moc líbí, když mě knížka nebo televize přenesou do cizích krajů a můžu po nich v duchu cestovat, porovnávat, podívat se... Sedávat takhle denně, co by mi chybělo?

Vydržela bych to s radostí až do chvíle, kdy by mi z nedostatku pohybu začalo chybět zdraví a musela bych (trochu pozdě) svoji pasivitu přehodnotit. Lepší je nechávat si sladké lenošení jen na pár vzácných chvil o nedělích a svátcích a moc prostoru mu nedávat. „Člověk nemá nadarmo ukrádat Pánubohu čas...“, řekl by k tomu někdo z generace našich prarodičů, zvyklých od rána do večera něco dělat a odpočinek si vychutnat opravdu jako odpočinek, ne jako hlavní náplň dne. Stihli udělat spoustu práce a jako přívažek k tomu měli poctivě získaná a po celý život udržovaný fortel, vitalitu a nezdolnost. Byli to praví nezmaři, zimomřiví rozhodně nebyli a utahaní obvykle taky ne. Pamatuju si takových lidí hodně a žádný z nich nepůsobil skleslým a otráveným dojmem, i přesto, že všichni zažili válku a všechny možné vážné starosti a povinnosti.

V minulém čísle jsem psala o knížce „**Zlodějka knih**“ a o tom, že je sice hodně smutná, ale pro mě krásná. To ryzí, co v ní je, převládá. Stejně je to myslím i v životě - i v těžkých chvílích se dá dělat něco tak důkladně a poctivě, že hlavním výsledkem je pak místo únavy radost a dobrý pocit (přinejmenším z toho čistého svědomí, že nic nezůstalo ošizeno). Můžou to být třeba i ty nejobyčejnější činnosti – to každý dobře známe, když se se zalíbením podíváme na čerstvě umytá okna nebo na voňavý bochník upečeného chleba. Dobře, známe to, tak proč o tom teď vůbec píšu? Protože jsem před několika týdny dočetla knížku „**Pět amerických prezidentů, česká babička a já**“ a mohla jsem díky symbolickému pozvání **paní Elišky Haškové Coolidge** zase jednou nahlédnout do něčí „kuchyně“, a to ne jen tak ledajaké – přímo do Bílého domu. Naše krajanka, paní Eliška, tam po osmnáct let odváděla tak dobrou práci, že si vysloužila chválu z nejvyšších míst, velké uznání, zatímco my tady doma jsme o tom nic nevěděli a slýchali jsme o emigrantech jen to, že nás zradili a ve své buržoazní pýše vyměnili naši skromnou vlast za něco onačejšího, jen aby se měli bez práce dobře. Bylo nám sice tehdy jasné, že ne každý kapitalista je příživník, že musí mezi nimi být plno výborných lidí, ale možností zjistit si podrobnosti jsme moc neměli. Knížka paní Elišky vypráví o dobách, kdy byla její autorka pohádkově bohatá, a pak zase ze dne na den chudá, jak se snažila ze všech sil dělat všechno dobře a dočkala se úspěchu, a jindy naopak ji čekalo jen nepochopení a nutnost jít i tak pořád dál... mezi hlavními postavami se setkáváme s těmi, o kterých se píše na prvních stránkách novin, i s mnoha neznámými hrdiny všedního dne... Je to čtení smutné a zároveň radostné, zkrátka příhodné pro adventní nebo i sváteční prosincové večery. A je to navíc setkání s někým, kdo je, tedy skoro, naším sousedem. Paní Eliška sice žije v Praze, kde se ještě i dnes, ve zralém věku, věnuje spoustě aktivit (např. pořádá kurzy etikety), zajíždí ale i na Šumavu. A sice do Kundratic, kam se vrátila po více než čtyřiceti letech a začala, jako už po tolikáté, zase od nuly. Bylo to navíc komplikované tím, že v zámku tehdy sídlil státní statek a místní lidé zde měli práci, což ale nešlo do budoucna zachovat a silně to poznamenalo vzájemné vztahy. V televizním pořadu „Na plovrně“ (viz [zde](#)) pan Marek Eben vyslovil charakteristiku: žena, která se nevzdává. V dalším pořadu („Třináctá komnata“ – viz [zde](#)) jsme mohli vidět něco málo z toho, co takové nevzdávání se obnáší. A protože mám v článkách o regionálních osobnostech ve zvyku uvádět pokud možno i několik jejich vlastních slov, vybrala jsem tentokrát úryvky z rozhovoru pro Právo (ze září 2014)- viz [zde](#):

„ ... Dětem chybí vzory, dobré příklady. A rozhodně nejde jen o to, jak držet u stolu příbor... Podle mých zkušeností je nutné vštěpovat dětem zásady etiky hned od malička, aby dokázaly rozeznat dobro od zla, aby vnímaly, že nejsou na světě samy, že mají odpovědnost... Kromě zásad společenského chování by měli žáci získat i širší dovednosti, například jak odolat drogám, pomoci šikanovanému spolužákovi, mluvit pravdu, i když je to nepříjemné a vyžaduje to velkou odvahu...
Na základě vnějšího vzezření určitě nikoho nepodceňuji ohledně jeho schopností a duševních kvalit... Etiketu představuji nikoli jako něco, co se naučíme a pak s tím strojeně vystupujeme. Etiketa je věc nitra, pochází ze srdce... Já hledám duši člověka, a jestli je ohleduplný a snaží se chovat korektně. Nevadí, že nezná všechna pravidla. Někdy raději cítím přirozenou hrubost než faleš. Za největší kouzlo považuji, když pochopíme, že ten, kdo s námi nesouhlasí, není náš nepřítel, ale má jen jiný názor...“ -ah-

Zámek v Kundraticích, foto -ah-

„ ... Dětem chybí vzory, dobré příklady. A rozhodně nejde jen o to, jak držet u stolu příbor... Podle mých zkušeností je nutné vštěpovat dětem zásady etiky hned od malička, aby dokázaly rozeznat dobro od zla, aby vnímaly, že nejsou na světě samy, že mají odpovědnost... Kromě zásad společenského chování by měli žáci získat i širší dovednosti, například jak odolat drogám, pomoci šikanovanému spolužákovi, mluvit pravdu, i když je to nepříjemné a vyžaduje to velkou odvahu...“

Na základě vnějšího vzezření určitě nikoho nepodceňuji ohledně jeho schopností a duševních kvalit... Etiketu představuji nikoli jako něco, co se naučíme a pak s tím strojeně vystupujeme. Etiketa je věc nitra, pochází ze srdce... Já hledám duši člověka, a jestli je ohleduplný a snaží se chovat korektně. Nevadí, že nezná všechna pravidla. Někdy raději cítím přirozenou hrubost než faleš. Za největší kouzlo považuji, když pochopíme, že ten, kdo s námi nesouhlasí, není náš nepřítel, ale má jen jiný názor...“ -ah-

„Bramborákový receptář z Chluman“

Prosinec, to nejsou jen Vánoce, ale také advent, který je, nebo by měl být, přípravou na sváteční dny. Patřil k němu půst, pokora a očekávání, nikoliv rozmařilé večírky typické pro dnešní dobu. Naši předkové zkrátka brali toto období vážně. Chceme-li tuto tradici dodržet i my, bylo by dobře napsat o něčem, co tehdejší skromnost aspoň trochu připomíná – a tak jsem si vzpomněla na knížku pana Ondřeje Fibicha, jejíž náplní jsou recepty na jídlo syté, chutné, ale přece jen obyčejné a spjaté se životem prostých venkovských rodin: na bramboráky.

Najdeme mezi nimi návody notoricky známé, ale i méně obvyklé: například na přípravu podlistníků (řidké bramborákové těsto se lije na předem spařené kapustové nebo zelné listy a peče se na plotně nebo v troubě), tupců čili hlupců (z brambor, mouky a strouhané mrkve) nebo strouhance (bez koření, ale zato s přidáním jablky, švestkami nebo hruškami).

A protože pan Fibich je především básník, neváhal a jeden z receptů, ten typický, který známe všichni, na úvod této milé knížečky zveršoval. **-ah-**

*Brambor pláče do struhadla,
potom na něj mouka spadla
Křaplo jedno vajíčko
Ještě soli maličko
Česnek štípe marylánku:*

*„Dělej, dělej, honem, mňamku!“
Všichni spolu tvoří pak
na pánvičce bramborák*

Ondřej Fibich

Vydra Kikina o Vánocích u Andresků

Kolem Vánoc je ta správná chvíle vyprávět si drobné prázdninové příhody a zážitky – o dětech, babičkách, pejscích... Ale o vydře? Představte si domácnost, kde se rodina spisovatele Jiřího Andresky ujala mladé vydřičky, dokud nemohla žít na svobodě. Jak to tam mohlo o svátcích vypadat?

Museli jsme stromek trochu předělat, aby si na něj mohly sedat naše dvě drobné sovy a dole aby ho mohla rvát Kikina... „Jirko,“ Já nic, když spím, tak spím. „Jirko!“ „Co je?“ „Kikina trhá ze stromku cukroví.“ „Prosím?“ „Cukroví trhá, Kikina.“ „Želé nebo čokoládové?“ „Čokoládové.“ „Tak jí to loupejte, aby nesežrala staniol.“

... Pozoroval jsem ji a vzpomínal jsem. Nejvíc na Šumavu. Kdyby tak Kikina věděla, kolik tam stojí štíhlých a vážných smrků na březích řek! A kolik je tam vyder. A kolik ryb. Pod břehy mají vydry vyhrabané své tajné nory, tam za nimi přichází zázrak zrození. Loví si ve vodách, které jsou tak voňavé a čisté, že se tomu ani věřit nechce...

Ing. Jiří Andreska, CSc. (1931 - 1999) psal moc hezky o čemkoliv, ať se jednalo o knížky s historickým, nebo přírodovědným námětem. Několik jich máme ve fondu naší knihovny a moc ráda je půjčuji. Ukazovala jsem je i v autobusu při našem posledním zájezdu (9. 11. 2014 – zápis viz [zde](#)). Projížděli jsme totiž okolí Hartmanic – a o něm tento autor napsal v knížce „**Vydra ze Zlaté stoky**“ doslova toto: „... Hartmanicko a k němu přiléhající Prášílsko a Modravsko jsou pozemský ráj...“ **-ah-**

Foto -jj-

Listovka

Zapomenuté kouty Strakonicka – Opolenec v netradičním zimním hávu

Už od roku 1997 zve pobočka Šmidingerovy knihovny Za Parkem spolu se ZO ČSOP strakonickou veřejnost pravidelně na přírodovědné procházky a výlety, takže celkový počet těchto akcí už dávno přesáhl stovku a blíží se dvousetce. Takřka pokaždé chodíme pěšky nebo využíváme služeb veřejné dopravy, a přitom máme pořád spoustu možností na výběr. Je pravda, že tu a tam se na přání někoho ze stálých účastníků nějaká trasa zopakuje, ale to se stává spíše výjimečně. A když už, zažijeme tak jako tak něco nového, protože se sejde jiná společnost, povídá se o něčem jiném, je jiné počasí...

V zimě roku 2007, kdy vodil naše výpravy pan František Langmajer, nás napadlo jít v prosinci (a sice 15. 12.) na naučnou stezku Opolenec. Říkali jsme si, že v létě tam byl z nás každý, na jaře a na podzim možná také, ale v zimě sotva. A opravdu – v zimě je tohle místo jakoby zapomenuté, i když jinak se o něm rozhodně ví a je častým cílem jednotlivců i organizovaných skupin.

Dost často nás na našich cestách provází až podivuhodné štěstí. Potkáme ty správné lidi, vyjde nám příjemné počasí, potěší nás nějaká drobnost... Tehdy, na Opolenci, se to sešlo všechno naráz a byl to opravdu moc hezké předvá-

Foto -ah-

noční putování. Skály byly malebně „pocukrované“, pod převisy a v každé z malých jeskyněk ledová krápníková výzdoba, takže stačilo si představit ještě pár vyřezávaných figurek a připadali jsme si jako v krajině lidových betlémů.

Sedm let uteklo jako voda ve Volyňce a přišel čas podívat se do stejných míst znova – jen tak pro vzpomínku na někdejší hezkou akci a také ze zvědavosti, co nás čeká u Bohumilic tentokrát. Cestu jsme naplánovali na sobotu 13. 12. (viz pozvánka na str. 9). Aby bylo naše setkání ještě o něco svátečnější, povede jej znovu František Langmajer. Kromě výletu se František navíc ujme v prosinci i Tvořivého podvečera (11. 12. - Ozdoby z hoblinek) a přednášky (17. 12. - Island a Faerské ostrovy). Hezky se všechna ta témata k adventnímu času hodí, takže se máme na co těšit. A pak nastane nový rok, spousta nápadů do budoucna a mezi nimi i další objevování pozoruhodných koutů naší krajiny – Strakonicka a jeho okolí. **-ah-**

U stolu

Nerada bych křivdila, a tak radši nebudu moc podrobně psát o televizním pořadu Prostřeno - viděla jsem jej totiž jen asi dvakrát nebo třikrát, a to ještě spíš jen tak přes rameno, po kouskách. Nemůžu tedy vědět, jestli třeba zrovna tyhle díly nebyly nějak mimořádné a moje nechuť k nim nespravedlivá. Slyšela jsem od kamarádky, že její dcerka si s partou kamarádek dělá podle televize občas svoje vlastní „Prostřeno“, s elánem se učí vařit a má v pořadu dobrou inspiraci – tak jsem ráda, že to zrovna u nich vychází takhle příznivě a že snad je to tak i jinde. Ten kousek pořadu, který jsem viděla, se mi jinak moc nelíbil, protože mi připadalo, že nikomu ze zúčastněných není dost dobré ani podávané jídlo, ani zařízení bytu, ani zábavný program... zkrátka nenechali na ničem nit suchou, i když schopnost být dobrým hostitelem je úctyhodná záležitost a určitě toho bylo ve všech těch domácnostech hodně i k pochvale, pokud by to byl chtěl někdo vidět a náležitě ocenit.

Ale jak říkám, moc o tom pořadu nevím, a tak nechci dělat to samé, co dělali tehdy ti soutěžící – kritizovat a hledat na všem mouchy. Asi by se patřilo dodat, že je to každého věc, co jí, jak bydlí, co si o čem myslí... jenže z mého pohledu to tak úplně soukromá záležitost není, protože konzumní životní styl vede k plýtvání a vůbec k nešetrnému přístupu k okolnímu prostředí, společnému všem lidem (a nejen lidem). Tím pádem nemám ráda, když je ze všech stran mohutně podporovaný a když se mladé generaci předkládá jako samozřejmost a jediná možnost. Ještě že vliv televize a jiných médií, ať je jakkoliv silný, sotva může (jak doufám) někomu vymazat z hlavy pomyslení na obyčejné chvíle domácí pohody, spojené s chutí prostých, tradičních jídel. Nic proti kulinářskému důmyslu a všelijakým experimentům, je to umění a zasluhuje obdiv, ale taková bramboračka s hříbký, borůvkový koláč nebo vánoční „medvědí tlapy“... může být něco chutnějšího?

Pokud byste se s námi chtěli podělit o některé z receptů, které zrovna u vás patří k tomu „pravému, ořechovému“, budeme za ně vděční a rádi je v našem časopisu uveřejníme. I když je jasné, že recept je recept, ale vykouzlit z něj něco, co si celý život hýčkáme jako kousek svého domova, to stejně dovedou, nebo dovedli, jen naši nejbližší... **-ah-**

Foto -ah-

Doma u kuchyňského stolu

*Stůl s nažehleným ubru-
sem
talíře, lžice, sklínky...
to se to sedí každý den
nad snídaní či obědem,
nad štrúblem od maminky.
Hezky se u něj vypráví*

*a žertuje a zpívá
a připíjí se na zdraví
žitovkou místo vína.*

*Nad milé chvíle s rodinou
nic hezčího snad není
- když nejzácnější hostinou*

*je bramborák a zelí
a nejkrásnějším ornátem
je čistá cícha k peřině...
Tyhle chvíle jsou posvátné
- ať víme to, či nevíme.*

-ah-

Od kdy budeme mít u nás svobodu?

„Žijete v přesvědčení, že už máte svobodu. Ale nebudete ji mít, dokud neponesete individuální zodpovědnost a nebudete dodržovat zákony...“ - tato slova pronesla paní Margaret Thatcherová při příležitosti 10. výročí sametové revoluce v roce 1999. Jsou zaznamenána v knize „Pět amerických prezidentů, česká babička a já“ od Elišky Haškové Coolidge (viz též str. 10 tohoto čísla). Asi se shodneme na tom, že totéž platí i dnes, po dalších patnácti letech.

Dobře si pamatuji na doby, kdy nám byly vštěpovány ideály reálného socialismu a naším vzorem byl Sovětský svaz. Učili jsme se, že naším cílem je harmonický rozvoj každé jednotlivé osobnosti, ale v praxi jsme takové snahy ani výsledky moc nepozorovali. Od roku 1989 se pro změnu všeobecně pokládá za žádoucí vzhlížet k zemím západního světa, hlavně k USA – k zemi, kde přitom také zdaleka není všechno v pořádku a opatrnost je tedy rozhodně na místě. Na druhé straně je tu i možnost vybrat si to, co nám může být k opravdovému užitku. Paní Eliška, osoba velice zkušená, k tomu ve své knize poznamenává, že v žádném případě nechce, abychom udělali z Čech Ameriku, a že už vůbec se jí nelíbí celý ten „kulturní“ balík, který k nám Amerika posílá ve formě filmů či seriálů.

A pokračuje: „... Totéž platí o vlivu Evropy. Evropské propojování může udělat mnoho

dobrého... Ale aby Evropa rychle pohltila země, které se čtyřicet let nemohly vyjádřit, nemohly projevit svůj národní cit, který by je motivoval? Které neměly šanci dospět k silné sebedůvěře?... Češi se, bohužel, stále ostýchají hlásit k vlastenectví, protože se tu příliš straší s nacionalismem, šovinismem, xenofobií, populismem... Američané se ze svého patriotismu, vlastenectví velmi těší, přitom za sebou zdaleka nemají tak dlouhou, slavnou a pohnutou minulost jako Češi...”

Každé prázdniny jezdíme s mým mužem na kemp s výukou anglického jazyka a mohu potvrdit, že našim lektorům, rodilým Američanům, leží budoucnost jejich země opravdu na srdci. Nemá to u nich nic společného s nepřátelstvím vůči druhým národům – to je ostatně poznat z toho, že sem jako dobrovolníci jezdí za své peníze vyučovat a chovají se k nám velice vstřícně. Jejich vlastenectví je dáno především pocitem zodpovědnosti za budoucí generace, pro něž je potřeba zachovat dobré podmínky pro život. Něco se daří lépe, něco hůř. Jako zvláště problematická se nám jeví oblast ochrany životního prostředí, i když se o tom moc nemluví a „na papíře“ se vše vykazuje spíše jako úspěšné nebo přinejmenším zdárně započaté a perspektivní. Máme přece tolik projektů, podporujeme ekologickou výchovu, pořádáme soutěže, vydáváme letáky... Někde ovšem nějaká chyba být musí, bylo-li zjištěno, že tzv. ekologická stopa průměrného Čecha je 4,2 ha (to znamená, že mu naše Země nestačí a potřeboval by k uspokojení svých potřeb více než dvě, vzhledem k tomu, že spravedlivý podíl ekologicky produktivní země byl vědci spočten na 1,7 ha na každého obyvatele planety). A průměrný Američan devastuje Zemi svým způsobem života ještě mnohem více – jeho ekologická stopa vychází 8,4 (viz např. článek pí Evy Rázgové [v časopisu Vesmír č. 8/1999](#) nebo jeden z novějších pramenů [zde](#)). Paní Eliška se přimlouvá za veřejné přiznávání k chybám a dokládá to svými vzpomínkami na dobu, kdy pracovala v Bílém domě: „... Johnsonovi nebo Nixonovi uškodilo právě to, že se lidem neotevřeli. Že nevsadili na jejich soudnost. Každý člověk přijme, když se s ním o problémech mluví na rovinu... Ostatně, neřekl snad Churchill, že demokracie není dokonalá, ale zatím je to ten nejlepší systém, který existuje? Ale je k ní třeba otevřenosti... Jistě, často je třeba nejdříve něco zbourat, než začneme stavět. Ale každá z těch činností chce určitého člověka, osobnosti. Jiného na bourání v dobrém slova smyslu a jiného na budování, na ten pozitivní tah kupředu...”

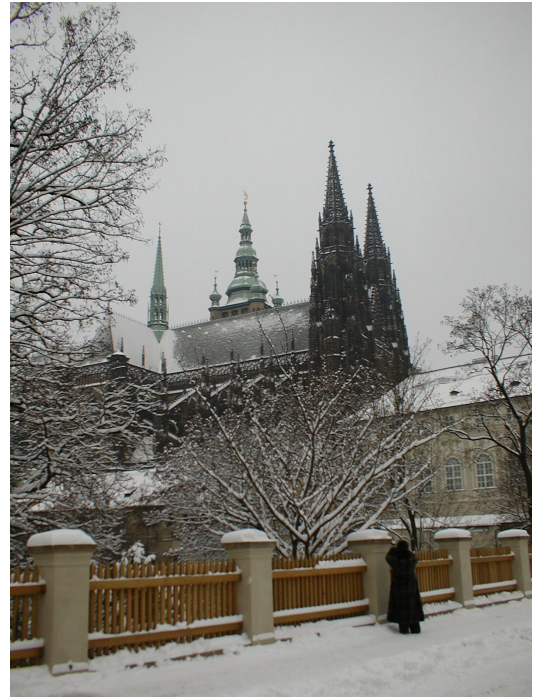

Foto -ah-

Znám se osobně s několika lidmi z bývalého Sovětského svazu a zrovna tak s dalšími z USA a z jiných zemí a můžu říci, že špatných příkladů jsem, podle mých „měřítek“, mezi nimi našla dost a dost, ale dobrých ještě více. Když je řeč o demokracii a o pozitivním tahu kupředu, obzvláště se mi líbí slova třetího prezidenta Spojených států Thomase Jeffersona (1743 – 1826): „... **Vůle většiny se sice musí prosadit ve všech případech, ale aby tato vůle byla spravedlivá, musí být rozumná. Také menšina má svá práva, která musí zákonodárce a justice chránit...**“ Co bychom pro tyto ideály mohli udělat každý sám za sebe? I k tomu se vyjadřuje paní Eliška ve své knize: „... Zhruba od 2. světové války panuje ve Spojených státech atmosféra, která mnoho lidí dovedla k humanitární práci takřka automaticky. Je totiž něčím, co Ameriku velmi spojuje a posiluje...“ Co dodat? Jak jsme napsali hned v prvním čísle našeho časopisu, i my, jeho tvůrci, jsme dobrovolníky a snažíme se přispět k tomu, co jsme si z mnoha různých možností zvolili za své – k ochraně přírody. A naším heslem, jak dobře víte, je jednoduchá, krátká věta: „Sami, nebo s vámi?“ -ah-

Jedlý Kompost

Zelenina (šetrnější úprava)

Sychravý podzim a zima jsou obdobím, ve kterém bychom si měli dávat zvláštní pozor na zásobení našeho těla kvalitními živinami. V dnešní prakticky celoroční nabídce čerstvého ovoce a zeleniny není takový problém sehnat potřebné suroviny, ale spíše je upravit tak, abychom nekonzumovali jenom bezcennou hmotu. Jak tepelně upravit zeleninu, aby v ní zůstala zachována větší část důležitých živin - to bylo hlavním tématem dalšího kurzu zdravého vaření. Představili jsme si vaření zeleniny v páře, což je nejšetrnější tepelná úprava, která zachovává nejen výživovou hodnotu, ale i barvu a strukturu zeleniny. Přesvědčili jsme se o tom, že tento postup můžeme zvolit i bez speciálního vybavení - vystačíme si s obyčejným cedníkem nebo pařákem na knedlíky. Ukázali jsme si také, jak upravit tvrdší druhy zejména kořenové zeleniny poměrně rychle a s minimálním použitím tuku. Sladkou tečkou byla tentokrát poměrně exotická surovina - sladké brambory (batáty) a ryze klasické jídlo z ní připravené - šišky s mákem.

Zeleninové hranolky

Ingredience: libovolný druh tvrdé (nejlépe kořenové) zeleniny - kedluben, ředkev,

mrkev, celer, petržel, dýně, červená řepa..., rostlinný olej, sůl, pepř, další libovolné koření

Postup přípravy: Zeleninu nakrájíme přibližně na 1 cm silné hranolky, které osolíme, opepříme, případně dochutíme dalším kořením. Pečící papír na plechu potřeme štětcem tenkou vrstvou oleje a hranolky na něj rozmístíme do jedné vrstvy. Pečeme na 220 °C dle tvrdosti zeleniny do počátku hnědnutí.

Kešu omáčka na bílém víně

Ingredience: kešu (50 g), červená cibule, rostlinná smetana (250 ml), bílé víno (2 - 3 dcl), černé olivy (50 g), půl citronu, rostlinný olej, sůl, pepř

Postup přípravy: Kešu ořechy umixujeme s polovinou smetany dohladka. Na oleji orestujeme červenou cibuli a zalijeme bílým vínem. Necháme zredukovat asi na polovinu, přidáme zbytek smetany, umixované kešu, nadrobno pokrájené černé olivy, šťávu z půlky citronu, dochutíme solí a pepřem a krátce povaříme. V případě potřeby omáčku zředíme vodou.

Přílohová zelenina vařená v páře

Ingredience: libovolná zelenina - ideálně košťálová (květák, brokolice, zelený květák, růžičková kapusta...), sezam, sůl, pepř, bylinky

Postup přípravy: Zeleninu nakrájíme přibližně na stejné kousky, smícháme s trochou soli, pepře a případně dalšího koření (pokud budeme zeleninu zchlazovat studenou vodou, ochutíme ji až poté). Vložíme ji do parního hrnce nebo na pařák (případně cedník) do hrnce nad vroucí vodu a přiklopíme poklicí. Do vodní lázně můžeme přidat bylinky nebo jiné výrazné koření, část chuti přejde do zeleniny. Dle tvrdosti zeleniny a velikosti kusů paříme cca 5 - 20 minut, aby byla zelenina al dente. Na závěr můžeme posypat sezamovými semínky opraženými na suché pánvi.

Batátové šišky s mákem

Ingredience: batáty (cca 500 g), polohrubá pšeničná nebo špaldová celozrnná mouka (cca 200 g), vanilková hraška (3 lžičce), sůl, hnědý cukr, mák, olivový olej

Postup přípravy: Batáty uvaříme doměkka v lehce osolené vodě, necháme dobře vychladnout, rozmačkáme nebo nastrojíme najemno a smícháme s moukou a hraškou. Těsto dobře propracujeme, vytvoříme z něj válečky asi 2 cm silné a z těch krájíme šišky, které vaříme v lehce osolené vodě asi 5 minut (měly by vyplavat na hladinu). Mák smícháme s hnědým cukrem v poměru 2:1 a umeleme na mlýnku. Směsí posypeme šišky a zakapeme olivovým olejem. *-jj-*

Kompost - Strakonický měsíčník o ochraně přírody

Příspěvky v tomto čísle - Jan Juráš, Alena Hrdličková, Vilém Hrdlička, Eva Legátová, Lenka Vamberová, Radim Paulič

Grafika - Jan Juráš

Logo Kompost - Monika Březinová

Kresby - Ivana Jonová

Jazyková úprava - Alena Hrdličková

Kontakt - jan.juras@knih-st.cz, 380 422 721

Publikované články vyjadřují výhradně názory autorů

Anticopyright 2014

Ing. Jan Juráš *-jj-*

Ekoporadna při ŠK, Inf. centrum NO a EU, Husova 380

Po - Čt: 7:30 - 16:00, Pá - po domluvě

tel.: 380 422 721, 721 658 244

E-mail: jan.juras@knih-st.cz

Mgr. Alena Hrdličková *-ah-*

Pobočka ŠK Za Parkem, Husova 380

Po a Čt: 13:00 - 18:00, St: 8:00 - 12:00 (otevírací doba půjčovny pro děti a dospělé)

tel.: 380 422 720

E-mail: alena.hrdlickova@knih-st.cz

Ing. Vilém Hrdlička *-vh-*

Základní organizace Českého svazu ochránců přírody
Strakonice, Zámek 1

www.csop-strakonice.net

E-mail: posta@csop-strakonice.net

